

5. Макеева И. А. Культурно-образовательная деятельность музея: содержание и формы // Вестник Костромского государственного университета им. Н. А. Некрасова. Серия Гуманитарные науки : Педагогика. Психология. Социальная работа. Акмеология. Ювенология. Социокинетика. – 2011. – № 4 / том 17. – С. 164–168.
6. Музейная миля (Нью-Йорк) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D1%8F_\(%D0%9D%D1%8C%D1%8E-%D0%99%D0%BE%D1%80%D0%BA\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D1%8F_(%D0%9D%D1%8C%D1%8E-%D0%99%D0%BE%D1%80%D0%BA)).
7. Пошивайло І. Смітсонівський фестиваль : музей без стін // Музейний простір. – 2011. – № 1. – С. 16–18.
8. Праздник на Музейной набережной во Франкфурте-на-Майне (Museumsuferfest) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cult-turist.ru/events/one-event/536/?q=441&n=536>.
9. Праздник на Музейной набережной во Франкфурте-на-Майне [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.calend.ru/holidays/0/0/2859/>.
10. Фестиваль «Музейная миля» 2016 [Електронний ресурс] // Афіша. – Режим доступу : <http://afisha.nyc/festival-muzejnaya-milya-2016/>.
11. Smithsonian Folklife Festival [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_Folklife_Festival.

Ніколаєва Наталія Борисівна

кандидат історичних наук

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

natalienik8@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА СУЧАСНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МУЗЕЙНИЙ ДОСВІД

Важливою проблемою сучасної музейної справи в Україні є питання впровадження та використання європейського музейного досвіду. Ця проблема поки залишається складною і часто болючою для вітчизняних музейних установ. І в першу чергу через брак коштів на розвиток музеїв – оскільки будь-який музей починається з його належного фінансування для створення закладу, куди цікаво та приємно прийти відвідувачам, та для створення іміджу та реклами цього музею, щоб відвідувачі мали змогу дізнатись про нього та про те, що пропонує цей музей. Також дуже важливим є кадрове питання, оскільки не всі працівники здатні розуміти сучасні тенденції та напрямки розвитку музейної роботи, не всі готові сприймати і втілювати у музейній роботі європейський та світовий досвід та методологію музейної діяльності замість застарілої радянської або стагнаційної вітчизняної пострадянської. Звичайно, існують ще чисельні проблеми сучасної вітчизняної музейної діяльності, щодо яких необхідна подальша робота та обов'язкове фінансування.

Національний музей історії України протягом останніх двох років активно займається запровадженням в своїй роботі сучасного європейського досвіду. В 2015 році працівниками музею було розроблено „Концепцію розвитку Національного музею історії України до 2020 року”, в якій в п. 2.2 зазначається, що НМІУ український за змістом, європейський за духом, сучасний за розвитком [1; с. 8]. Передбачається визнання музею на кількох рівнях: національному, міжнародному, локальному [1; с. 17]. Серед завдань музею на цей період у міжнародному аспекті зазначена і популяризація історії України за кордоном, і створення міжнародного іміджу України, і участь у міжнародному діалозі щодо актуальних історичних тем [1; с. 15-16]. Ці завдання є надзвичайно актуальними, адже для спеціалістів не є секретом, що до недавнього часу експозиція музею практично не змінювалась з радянських часів, до 2014 року відвідувачів в музеї було обмаль, екскурсії іноземними мовами майже не проводились і панувала ситуація „музей заради музею”. До 2014 року музей ніяк не намагався привабити відвідувачів, заходи практично не проводились, заклад був неприбутковим.

Із 2014 року розпочався активний розвиток музею в контексті сучасних світових тенденцій. Стала відбуватись посилена виставкова робота, поводяться різноманітні культурні, освітні заходи, розширилась цільова аудиторія музею. На сучасному етапі заходи відбуваються практично щотижня, причому диференціюються в залежності від цільової аудиторії: для молодшого шкільного віку, для всіх дітей та школярів, для широкого загалу, для науковців, заходи міжнародного спрямування, заходи, присвячені видатним подіям вітчизняної історії, пам'ятним датам історії України. Взято до використання досвід європейських музейних установ в питанні організації так званих „ночей музею”, заходів-квестів для юних та дорослих відвідувачів. Всі ці заходи як для їх підготовки, так і проведення потребують високої кваліфікації музейних співробітників, наявності високоосвічених та креативних спеціалістів в штаті музею.

Використовуються Інтернет-ресурси для створення іміджу та реклами НМІУ. На Фейсбуку постійно оновлюється інформація щодо роботи музею, розміщуються оголошення щодо всіх заходів.

Про посилення та ефективність роботи музею говорять наступні цифри за останні три роки.

У 2014 році в музеї було проведено 19 виставок, в 2015 р. – 27 виставок, а в 2016 р. – 28 виставок.

Показником рівня розвитку та популярності музейної установи завжди слугували цифри щодо прибутку музею та кількості відвідувачів. Загальний дохід НМІУ в 2014 році складав 89414 грн., в 2015 р. зріс до 164884 грн., а в 2016 – аж до 2 340 498 грн. Тобто за 2 роки прибуток музею зріс в 26,17 рази!

З 2014 року надзвичайно збільшилась кількість проведених платних екскурсій. В 2014 році відвідувачами було придбано 1252 квитки на платні екскурсії, в 2015 році – вже 16448 квитків платних екскурсій, а в 2016 році – 41 158. Тобто за два роки кількість проданих на платні екскурсії квитків зросла в 32,87 рази!!!

До 2014 року в НМІУ фактично не було музейної крамниці. Тоді як весь світовий та європейський досвід показує надзвичайну ефективність та прибутковість таких крамниць. Для них спеціально створюються сувенірні продукти за мотивами музейних експонатів, спеціальні колекції сувенірів, які регулярно змінюються та оновлюються. І це є важливою складовою прибутку музеїв.

У 2014 році крамниця НМІУ принесла дохід у розмірі 43 200 грн., в 2015 році – 131942 грн., в 2016 р. – 152 425 грн. Тобто відбулось зростання доходів від музейної крамниці більше, ніж в три рази.

За останні два роки посилилась і наукова складова роботи НМІУ. Якщо в 2014 році серед працівників музею було лише 5 науковців (фахівців із науковим ступенем), то в 2015 році – вже 14, а в 2016 році – 20. Наукових конференцій було проведено: в 2014 році – 2, в 2015 році – 3, в 2016 році - вже 8.

Для наведення інформації щодо роботи НМІУ протягом 2014-2016 рр. використовувалась фактичні дані зі звітів цієї музейної установи за відповідні роки.

Отже, можна говорити, що музей надзвичайно активними темпами впроваджує визначені в р. 8 „Концепції розвитку Національного музею історії України до 2020 року” механізми реалізації поставлених завдань, такі, як розвиток спектра послуг, активна виставкова діяльність, активізація та стимулювання наукової діяльності.

Нажаль, лише 10% музейної колекції НМІУ зараз представлено в експозиції. Загальна фондова колекція складає 565 787 одиниць основного фонду, 55 711 предметів фондової колекції Національного музею історичних коштовностей (який структурно є складовою частиною Національного музею історії України) та 170 954 предмети науково-допоміжного фонду. При цьому для 60% основного фонду необхідна реставрація. [1; с. 5-6]

Таким чином, необхідно говорити про обов'язковість фінансової підтримки цієї провідної музейної установи нашої держави. Зростання активності роботи музею, збільшення кількості відвідувачів, проведених екскурсій, значне зростання доходів музею від проданих квитків та музейної крамниці не зможе вирішити такі кардинальні проблеми, які стосуються реставрації 60% фондів, створення умов, за який багата музейна колекція могла б

демонструватися відвідувачам більше, ніж нинішні 10%, створення ефективної реклами музею тощо.

Проте за сучасних українських умов останні два роки роботи НМІУ показав величезний, зростаючий дивовижними темпами розвиток музею в напрямку наближеності, наскільки це було можливо за всіх вітчизняних, в першу чергу фінансових умов, до сучасного європейського рівня із широким використанням провідного зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел та літератури:

1. Концепція розвитку Національного музею історії України до 2020 року. – К., 2015. – 19 с.

Олексин Тарас Євгенійович

*аспірант кафедри історії України та етнокомунікацій
Національного університету «Львівська політехніка»*

ФЕНОМЕН ВІРМЕНСЬКОГО БАНКУ “MONS PIUS” У ЛЬВОВІ: ВІД СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ «ПОБОЖНОЇ» КАСИ ДО МОДЕРНОГО БАНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА

Європейські міста у середньовіччі та в модерний час розвивалися, насамперед, як центри торгівлі, що зумовлювало потребу у кредитно-валютних операціях. Втім, на заваді розвитку банківської справи певний час стояло християнське вчення, згідно з яким, подібна діяльність вважалася гріхом. У свою чергу, попит породжував пропозицію з боку представників інших віросповідань (насамперед, євреїв), здирицькі умови кредитування від яких тільки ускладнювали ситуацію. Постала нагальна потреба у вирішенні дражливого питання кредитування заради самого порятунку нужденних. Елегантний вихід був знайдений у створенні при храмах «побожних» банків. Це були так звані “Mons Pius” («вершина милосердя»), які надавали грошові позики під заставу коштовних речей. Показовим було те, що вони мали на меті не стільки заробіток, скільки допомогу зубожілим членам спільноти.

Виникали такі заклади й у Львові. Зокрема, у 1586 р. «побожний» банк постав при Успенському братстві. В 1599 р. подібна установа зародилася при Латинській кафедрі. Втім, найвідомішим став вірменський “Mons Pius”, як єдиний місцевий заклад такого профілю, якому судилося перетворитися у модерний європейський банк.

Початок своєї історії він бере від чотирьох вірменських братств у середмісті. Перше з них, Святого Григорія, постало 2 квітня 1640 р. У 1666 р. при ньому з’явився заставний банк. Незадовго до цього, у 1653 р., при Вірменській кафедрі виникло братство Зачаття Пресвятої Діви Марії. В 1675 р. ним був заснований власний ломбард. 20 квітня 1710 р. зародилося об’єднання при чудотворній іконі Матері Божої Язловецької, а 15 червня 1728 р. – товариство при образі Святої Трійці.

Члени братств спеціальними «фондаційними активами» вкладали в каси організацій кошти, які використовували з «побожною та харитативною метою»: на допомогу вірменському шпиталю у Львові, монахам, потребуючим і хворим. Окремі суми йшли на ремонт і оздоблення храмів, купівлю ужиткових речей, оплату роботи працівників та організацію заходів на релігійні свята. Таке поєднання духовних цінностей з банківською діяльністю стало ланкою, що пов’язувала суто світські наміри фінансистів із християнською етикою [3, с. 23-24].

Належати до братств могли лише побожні люди з бездоганною репутацією. У XVIII ст. членами чотирьох вірменських товариств було не більше 60 осіб з найбагатших родів міста. Серед них щорічно обиралося керівництво банків і відповідальні особи. Діловодство велося латинською і польською мовами.

Капітал «побожних» банків складався як із грошей, які залишалися після смерті заможних членів общини, так і з прибутків за здійснення церковних обрядів і вкладів парафіян.